

ਏਐਸ ਬੈਂਸ ਅਤੇ ਐਸਪੀ ਗੋਇਲ ਜੇ. ਜੇ
ਮਿਊਂਸੀਪਲ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, - ਅਪੀਲਕਰਤਾ।

ਬਨਾਮ

ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ-ਜਵਾਬਦਾਰ।

1974 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 193.

3 ਅਕਤੂਬਰ 1977

ਭੋਜਨ ਮਿਲਾਵਟ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ (1954 ਦਾ XXXVII)— ਧਾਰਾ 16(1)(a)(i)- ਭੋਜਨ ਮਿਲਾਵਟ ਰੋਕੂ ਨਿਯਮ, 1955— ਨਿਯਮ 5 ਅਤੇ 18— ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਸੂਰ ਦੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨਮੂਨੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮੁਕੱਦਮਾ - ਦੋਸ਼ੀ - ਕੀ ਉਸਨੂੰ ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਤੋਂ ਮਾਮੂਲੀ ਭਟਕਣਾ - ਕੀ ਮਿਲਾਵਟ ਦੀ ਮਾਤਰਾ - ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਕੀ ਫੂਡ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਇਕਾਂਤ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਚਰਬੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਠੋਸ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕਮੀ - ਕੀ ਅਣਡਿੱਠ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ— ਨਿਯਮ 18 — ਕੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਉਦੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਨਮੂਨੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਆਚਰਣ ਤੋਂ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਹੋਰ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਆਚਰਣ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹੈ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੇ ਗਏ ਨਮੂਨੇ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸੈਂਟਰਲ ਫੂਡ ਲੈਬਰਟਰੀ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਵਾਜਾਈ ਵਿੱਚ ਬੇਤਲ ਫਟ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਲੀਕ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਆਚਰਣ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(ਪਰਾ ੮)

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੁਰਾਕ ਮਿਲਾਵਟ ਰੋਕੂ ਨਿਯਮ, 1955 ਦੇ ਨਿਯਮ 5 ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮਾਮੂਲੀ ਕਮੀ ਵੀ ਮਿਲਾਵਟ ਹੈ।

(ਪਰਾ ੯)

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਫੂਡ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਾਥੀ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਵਸੀਅਤ ਆਦਿ ਦੇ ਕੇਸ ਨਾਲ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜਿੱਥੇ ਕਨੂੰਨ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 68 ਅਧੀਨ ਤਜਦੀਕ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਫੂਡ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦਾ ਸਬੂਤ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੈ ਕਿ ਨਮੂਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਲਏ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਇਕੱਲੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਪਰਾ 10)

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚਰਬੀ ਦੀ ਬਜਾਏ ਠੋਸ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਠੋਸ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਵੀ ਮਿਲਾਵਟ ਹੈ।

(ਪਰਾ 11)

ਸੁਲਤਾਨ ਸ਼ਾਹ ਬਨਾਮ ਰਾਜ, 1973, Cr.LJ 1413

ਤੋਂ ਅਸਹਿਮਤ

ਸ਼੍ਰੀ ਐੱਮ.ਐੱਲ. ਸਿਰਚੀਆ, ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਮਿਤੀ 10 ਮਈ, 1973 ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਅਪੀਲ, ਸ਼੍ਰੀ ਪੀ. ਲਾਲ, ਜੇ.ਐੱਮ.ਆਈ.ਸੀ., ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਮਿਤੀ 2 ਮਾਰਚ, 1973 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ-ਜਵਾਬਦਾਤਾ U/s 16(1)(a)(ii) ਅਤੇ- ਉਸਨੂੰ ਖੁਰਾਕ ਮਿਲਾਵਟ ਰੋਕੂ ਐਕਟ ਦੇ U/s 16(1)(a)(i) ਬਰੀ ਕਰਨਾ।

v

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸੀ .

ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਵੱਲੋਂ ਐਮ.ਕੇ ਮਹਾਜਨ, ਐਡਵੋਕੇਟ ।

ਨਿਰਣਾ

ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਜੇ.-

(1) ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੇ ਇਹ ਅਪੀਲ ਸਿੱਖਿਅਕ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੱਲੋਂ 10 ਮਈ, 1973 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 16 (I 10)a ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸੀ। (i) ਅਤੇ ਖੁਰਾਕ ਮਿਲਾਵਟ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 1954 ਦੀ ਧਾਰਾ 16(1) (a)(ii) (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)।

(2) ਸ਼੍ਰੀ ਸਤ ਪਾਲ, ਫੂਡ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਕੇਸ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ: -

(3) 24 ਜੂਨ, 1971 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 6.30 ਵਜੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤ ਪਾਲ, ਫੂਡ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਡਾ: ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ, ਚੌਕ ਪਸੀਆਂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਮੌਜੂਦ ਸਨ, ਜਿੱਥੇ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਜਵਾਬਦੇਹ (ਦੋਸ਼ੀ) ਵਲਟੋਹਾ (ਦੁੱਧ ਦੀ ਡੱਬੀ) ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ। ਦੁੱਧ ਦਾ ਭਾਰ ਲਗਭਗ 24 ਲੀਟਰ ਹੈ। ਦੁੱਧ ਜਨਤਕ ਵਿਕਰੀ ਲਈ ਸੀ। ਸਤ ਪਾਲ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਦੋ ਗਵਾਹਾਂ, ਅਰਥਾਤ, ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਅਤੇ ਫਕੀਰ ਚੰਦ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਨੋਟਿਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ.ਏ. ਫਿਰ ਵਲਟੋਹਾ ਦੇ ਪੂਰੇ ਦੁੱਧ ਨੂੰ ਇੱਕ ਟਿਊਬ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਡੱਲੂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਹਿਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸਨੂੰ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਕਤ ਹਲਵਾਈ ਦੁੱਧ ਵਿੱਚੋਂ ਫੂਡ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੇ 660 ਮਿ.ਲੀ. ਦੁੱਧ ਦਾ

Municipal Committee, Amritsar v. Karnail Singh (A. S. Bains, J.)

70 ਪੈਸੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, — *ਰਸੀਦ* ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ PB, ਜਿਸ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤਿੰਨ ਸੁੱਕੀਆਂ ਅਤੇ ਸਾਫ਼ ਬੋਤਲਾਂ ਵਿੱਚ ਟਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਿਜ਼ਰਵੇਟਿਵ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਪਦੰਡ ਦੇ ਫਾਰਮੇਲਿਨ ਦੀਆਂ 18 ਬੂੰਦਾਂ ਜੋੜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੋਤਲਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ, ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਸੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੱਕ ਸੀਲਬੰਦ ਬੋਤਲ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ *ਰਸੀਦ* ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀਸੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਦੂਜੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਲਈ ਪਬਲਿਕ ਐਨਾਲਿਸਟ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਤੀਜੀ ਬੋਤਲ ਮਿਉਂਸਪਲ ਅਫਸਰ ਆਫ਼ ਹੈਲਥ, ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ।

(4) ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਨੇ ਡੁਪਲੀਕੇਟ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ PF ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ, — *ਰਸੀਦ* ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ PF/1 ਦੇ ਰਾਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁੱਧ ਦੀ ਚਰਬੀ 4.3 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਪਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਦੇ ਠੋਸ ਪਦਾਰਥ 7.3 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਪਾਏ ਗਏ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸਨੇ ਦੁੱਧ ਨੂੰ ਮਿਲਾਵਟੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ 1.2 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਚਰਬੀ ਵਾਲੇ ਦੁੱਧ ਦੀ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਕੋਲ ਦੁੱਧ ਵੇਚਣ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਇਸੈਂਸ ਨਹੀਂ ਸੀ

(5) ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਫੂਡ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵਿਰੁੱਧ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16(1)(a)(i) ਅਤੇ (ii) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ।

(6) ਫੂਡ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਵੱਲੋਂ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਉਸਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਅਤੇ ਫੂਡ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ *ਮੁਢਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ* ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਚਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਸਤ ਪਾਲ, ਫੂਡ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 1 ਅਤੇ ਨੱਥੂ ਰਾਮ ਨੂੰ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 2 ਵਜੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 342, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਤਾਂ ਨਿਵਾਸੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 16(1)(a)(i) ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਅਤੇ 1000 ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। 1,000 ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਹੋਰ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਕੱਟਣ ਲਈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 16(1)(a)(ii) ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। 200 ਜਾਂ ਡਿਫਾਲਟਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦਾ ਅੱਧਾ, ਜੇਕਰ ਵਸੂਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।

(7) ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ' ਕੋਲ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 16(1)(a)(i) ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ

'ਧਾਰਾ 16(1)(a)(ii) ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਸਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

(8) ਸ੍ਰੀ ਹਰਿੰਦਰ 3 ਸਿੰਘ ਗਿਆਨੀ, ■ਆਪੋਲ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 16 (I 1) (a) (i) ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਆਪਣੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਪੱਖਪਾਤੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਟਾਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨਿਰੀਖਣ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਤਾ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸੀ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਮੂਨਾ ਬੋਤਲ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਲਈ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਕੇਂਦਰੀ ਖੁਰਾਕ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ, ਕਲਕੱਤਾ, ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਬੋਤਲ ਦੇ ਰੈਪਰ ਜੋ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਕੋਲ ਸੀ, ਪਾਟ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹ ਬੋਤਲ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਅਤੇ ਸੀਲ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲ ਰੱਖੇ ਨਮੂਨੇ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਲਈ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸੈਂਟਰਲ ਫੂਡ ਲੈਬੋਰਟਰੀ, ਕਲਕੱਤਾ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ ਕਿਉਂਕਿ ਆਵਾਜਾਈ ਦੌਰਾਨ ਬੋਤਲ ਟੁੱਟ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਸਮਾਨ ਲੀਕ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਤੋਂ ਨਮੂਨਾ 24 ਜੂਨ, 1971 ਨੂੰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਫੂਡ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਵੱਲੋਂ 27 ਜੁਲਾਈ, 1971 ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ 25 ਮਈ, 1972 ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ, ਯਾਨੀ ਕਿ ਸ. ਸੰਮਨ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਲਗਭਗ 10 ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸਨੇ 19 ਜਨਵਰੀ, 1973 ਨੂੰ ਬਹਿਸ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਨਮੂਨਾ ਭੇਜਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ, ਭਾਵ, ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੇ ਲਗਭਗ 7/8 ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਉਸ ਮੌਕੇ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਹੀ ਲਾਭ ਉਠਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਆਪਣਾ ਸੈਪਲ ਭੇਜਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸੈਪਲ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸੀਲਾਂ ਆਦਿ ਵੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਭੇਜੀ ਗਈ ਨਮੂਨੇ ਦੀ ਬੋਤਲ ਦੀ ਭੰਨ-ਤੋੜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਆਵਾਜਾਈ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦਾ ਸਮਾਨ ਲੀਕ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜੇ ਵਿਚਾਰ ਅਸੀਂ ਲੈ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਨੂੰ *ਦਿੱਲੀ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਬਨਾਮ ਘੀਸਾ ਰਾਮ (1)* ਦੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਸਮਰਥਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ: -

“ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਵਿਕਰੇਤਾ ਦਾ ਆਪਣਾ ਨਮੂਨਾ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ।

Municipal Committee, Amritsar v. Karnail Singh (A. S. Bains, J.)

ਸੈਟਰਲ ਫੂਡ ਲੈਬਾਰਟਰੀ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਟੈਸਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਿਰਾਸ਼ ਹੈ, ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਕਰੇਤਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿਧਾਂਤ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਹਨਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਆਚਰਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਵਿਕਰੇਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਵਿਚਾਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੇਕਰ ਅਧਿਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਹੱਕ ਸਿਰਫ ਉਹੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਹੋਰ ਨਹੀਂ। ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਆਚਰਣ ਬੋਰਡ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹੈ। ਪੂਰੀ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ, ਜੋ ਨਮੂਨਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਕੌਮ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸਨੂੰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸੈਟਰਲ ਫੂਡ ਲੈਬਾਰਟਰੀ, ਕਲਕੱਤਾ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਬੋਤਲ ਟਰਾਂਜਿਟ ਵਿੱਚ ਫਟ ਗਈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਲੀਕ ਹੋ ਗਈ, ਜਿਸ ਲਈ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੇ ਗਏ ਨਮੂਨੇ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਸਨੂੰ ਨਹੀਂ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ 'ਚ ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸਤਗਾਸਾ ਦੇ ਆਚਰਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੌਕੇ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ, ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ 5 ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ।

ਸੈਟਰਲ ਫੂਡ ਲੈਬਾਰਟਰੀ, ਕਲਕੱਤਾ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਸੈਂਪਲ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਪੈਂਡੈਂਟ ਨਿਰਾਸ਼ ਹਨ। ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਵਿਚਾਰ *ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰੀ ਲਾਈ (2)* ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ: -

1

“ਹਾਥ ਵਿਚ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 342, ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ, ਬਿਹਾਰੀ ਲਾਈ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵੀ ਉਪਰੋਕਤ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਪੰਦਰਵਾਂ ਬਾਅਦ 12 ਮਈ 1970 ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਫੂਡ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਵੱਲੋਂ ਰੱਖਿਆ ਸੈਂਪਲ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ। ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਅਰਜ਼ੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਈ। ਫਿਰ, ਅਗਲੀ 19 ਤਰੀਕ ਨੂੰ, ਜਦੋਂ ਬਿਹਾਰੀ ਲਾਈ ਨੇ ਨਮੂਨੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਫੀਸ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ, ਤਾਂ ਉਹੀ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

(2) 1974 ਭੋਜਨ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਵਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 432।

ਡਾਇਰੈਕਟਰ. ਆਵਾਜ਼ਾਈ ਵਿੱਚ ਬੋਤਲ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਇਆ। ਜਦੋਂ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਦੁੱਧ ਲੀਕ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਕੀਤਾ। ਯਕੀਨਨ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਬਿਹਾਰੀ ਲਾਈ ਨੂੰ ਇਸਤਰਾਸਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਦੁਆਰਾ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਅਕਸਰ ਦੇਸ਼ੀ-ਵਿਅਕਤੀ ਡਾਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਟਰਾਂਸਿਟ ਦੌਰਾਨ ਖਰਾਬ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੱਥ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਨਮੂਨੇ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਲਈ, ਬਿਹਾਰੀ ਲਾਈ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਪਹਿਲੂ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਨਮੂਨਾ ਖਰਾਬ ਹੋਣ 'ਤੇ ਬਿਹਾਰੀ ਲਾਈ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚਲੀ ਨਮੂਨੇ ਦੀ ਬੋਤਲ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉਸਨੇ 12 ਮਈ, 1970 ਦੀ ਆਪਣੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ, ਨਮੂਨਾ ਗਲਤ ਹੋਣ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਆਈ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬਿਹਾਰੀ ਲਾਈ ਦੀ ਸਹੀ ਦੇਖਭਾਲ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਬਿਹਾਰੀ ਲਾਈ ਖੁਦ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਦੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ।

(9) ਸ਼੍ਰੀਮਾਨ ਮਹਾਜਨ ਨੇ ਇਸ ਲਈ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਤੋਂ ਮਾਮੂਲੀ ਜਾਂ ਮਾਮੂਲੀ ਭਟਕਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਘਾਟ ਚਰਬੀ ਦੀ ਨਹੀਂ ਠੋਸ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਭਟਕਣਾ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਖੁਰਾਕੀ ਮਿਲਾਵਟ ਰੋਕੂ ਨਿਯਮਾਂ, 1955 (ਅੰਤਿਕਾ ਬੀ.ਏ. 11-10-11) ਦੇ ਨਿਯਮ 5 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਠੋਸ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਸੀ। ਚਰਬੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਠੋਸ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮਾਮੂਲੀ ਕਮੀ ਵੀ ਮਿਲਾਵਟ ਹੈ। *ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ (3)* ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਦੁਆਰਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ: -

ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸਟੈਨ ਡਾਰਡਸ ਤੋਂ ਮਾਮੂਲੀ ਜਾਂ ਮਾਮੂਲੀ ਭਟਕਣ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਕੈਡਮੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।"

ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ, *ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਬਨਾਮ ਹਾਕਮ ਰਾਮ* ਅਤੇ (5), *ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀ*, *ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਬਨਾਮ ਸ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ* ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਹਨ।

(3) 1976 PLR 433

(4) ਸੀ.ਆਰ. ਏ. 705-1973 ਨੇ 19 ਜਨਵਰੀ, 1977 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

(5) ਸੀ.ਆਰ. ਏ. 804-1973 ਨੇ 27 ਜਨਵਰੀ, 1977 ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ।

■Municipal Committee, Amritsar v. Karnail Singh (A. S. Bains, J.)

(10) ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਜਨ ਨੇ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਫੂਡ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਇਕੱਲੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਦੂਜੇ ਗਵਾਹ ਨੇ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਕਟੈਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਫੂਡ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 10(7) ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਐਕਟ. ਫੂਡ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ■ ਕਿਸੇ ਸਾਥੀ ਨਾਲ। ਉਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਵਸੀਅਤ ਆਦਿ ਦੇ ਕੇਸ ਨਾਲ ਵੀ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਕਨੂੰਨ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 68 ਦੇ ਤਹਿਤ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਫੂਡ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦਾ ਸਬੂਤ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੈ ਕਿ ਨਮੂਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਲਏ ਗਏ ਸਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੂਡ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਫੂਡ ਇੰਸਪੈਕਟਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ , ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕੇ ਕਿ ਫੂਡ ਇੰਸਪੈਕਟਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਫੂਡ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੀ ਇਕੱਲੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ , ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੋਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਬਡਬੁਲਾਲ ਹਰਗੋਵਿੰਦਾਸ ਬਨਾਮ ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ, (6) ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਖਿਆ ਹੈ: -

ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਫੂਡ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਸਬੂਤ ਬਿਨਾਂ ਤਾੜਨਾ ਦੇ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਇੱਕ ਸਾਥੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਵਸੀਅਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਵਰਗਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਨੂੰਨ ਵਸੀਅਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 68 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਕੱਲੇ ਫੂਡ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਮੂਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਲਏ ਗਏ ਸਨ। 'ਤੇ, ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਕੱਲੇ ਫੂਡ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਫੂਡ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਇੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਜ਼ਨ ਦੀ ਸੀਮਾ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਕੀ ਮੁੱਲ ਹੈ। ਧਾਰਾ 10(7) ਦੇ ਪ੍ਰੋਵਿਜ਼ਨਜ਼ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 108 ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹਨ ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਵਧੀਕੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਭਾਵਿਤ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਜਾਂ ਅਨੁਚਿਤ ਸਾਧਨਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਅਫਸਰਾਂ ਜਾਂ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਫੂਡ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੁਆਰਾ। ਇਹ ਵਸਤੂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਿਸਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਪਰੋਕਤ ਸਲਾਘਾਯੋਗ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕਰਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਚ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਲਏ ਗਏ ਸਨ, ਜੋ ਕਿ ਉਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਫੂਡ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਨਮੂਨੇ ਪੰਚ ਗਵਾਹ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਸਨ।"

(11) ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਜਨ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਚਰਬੀ ਦੀ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਅਤੇ ਚਰਬੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੀ ਗਲਤੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ ਠੋਸ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਕਮੀ ਵੀ ਮਿਲਾਵਟ ਹੈ। ਮਿਸਟਰ ਮਹਾਜਨ ਨੇ *ਸੁਲਤਾਨ ਸ਼ਾਹ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (7)* 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਇਲਾਹਾਬਾਦ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ।

(7) ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਸ੍ਰੀ ਮਹਾਜਨ ਨੇ ਖੁਰਾਕ ਮਿਲਾਵਟ ਰੋਕਥਾਮ ਨਿਯਮ, 1955 ਦੇ ਨਿਯਮ 18 ਦਾ ਆਸਰਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪੈਕੇਟ ਨੂੰ ਸੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਗਈ ਮੋਹਰ ਦੇ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਅਤੇ ਨਮੂਨੇ ਦੀ ਛਾਪ ਦੀ ਕਾਪੀ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਵੀ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਫੂਡ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮ 18 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯਮ 18 ਸਿਰਫ਼ ਡਾਇਰੈਕਟਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਿਯਮ 18 ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ: -

"ਪੈਕਟ ਨੂੰ ਸੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਗਈ ਮੋਹਰ ਦੇ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਅਤੇ ਨਮੂਨੇ ਦੀ ਛਾਪ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਨੂੰ ਰਜਿਸਟਰਡ ਡਾਕ ਦੁਆਰਾ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇਗੀ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।"

(7) 1973 ਕਰੋੜ ਐਲਜੇ 1413

ਪ੍ਰੋਮ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਆਦਿ
(ਐਸ.ਪੀ. ਗੋਇਲ, ਜੇ.)

ਸੀਲ ਦੇ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਦੀ ਛਾਪ ਜੋ ਪੈਕਟ ਨੂੰ ਸੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਦਾ ਸਾਰਾ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਨਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਅਤੇ ਮੋਹਰ ਦੀ ਛਾਪ ਦੀ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੇ ਜਾਣੇ ਹਨ। ਬੰਡਲ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡਾਕ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਮੈਸੇਜਰ ਦੁਆਰਾ।

(13> ਨਿਰਣੇ ਨਾਲ ਵੱਖ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭੇਜਨ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਵਟ ਆਪਣੇ ਸੀਕਿੰਗ ਬਿੰਦੂ ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ। ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਸ਼ੁੱਧ ਚੀਜ਼ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਦਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਿਲਾਵਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਇਸ ਵਰਗੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੱਧ ਸਭ ਤੋਂ ਘਿਨਾਉਣਾ ਅਪਰਾਧ ਹੈ। ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਵਟੀ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਕਰਕੇ ਮਨੁੱਖੀ ਜਾਨਾਂ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾੜ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਖਤ ਕਦਮਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਮਿਲਾਵਟਖੋਰੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਆਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚੇ। ਇਸ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਉਪਾਅ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਮਾਜਿਕ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਰਾਜ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਜੋਸ਼ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਪੂਰਾ ਸਮਾਂ ਵਿਭਾਗ ਇਸ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਤੇ ਤਹਿਸੀਲ ਹੈੱਡਕੁਆਰਟਰਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਹੋਣ।

(14) ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨੁਕਤੇ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ।

(15) ਉੱਪਰ ਦਰਜ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਇਹ ਅਪੀਲ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵੱਲੋਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉੱਠਣ ਤੱਕ ਅਤੇ 3,000 ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਜਾਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਸਖਤ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਐਚ. ਐਸ. ਬੀ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪ੍ਰਭਾਪ੍ਰੀਤ

ਸਿੰਘ

ਐਸਪੀ ਗੋਇਲ ਜੇ.

ਪ੍ਰੋਮ ਸਿੰਘ, - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਕੇਂਦਰੀ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਆਦਿ, -ਜਵਾਬਦਾਤਾ।

1977 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ 1704.

10 ਫਰਵਰੀ 1978

ਪੰਜਾਬ ਮਿਊਂਸੀਪਲ ਐਕਟ (1911 ਦਾ III)— ਧਾਰਾ 242 ਅਤੇ 244— ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾ ਕੇ ਨੋਟੀਫਾਈਡ ਏਰੀਆ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪੁਨਰਗਠਨ—ਕੀ ਅਜਿਹੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ—ਦਿਖਾਓ